

Lucas Bergkamp: Met het Nationaal Burgerberaad Klimaat misleidt de overheid de burger niet 1, niet 2 maar 3 keer

Door [Lucas Bergkamp](#) - 11 januari 2025
Geplaatst in [Democratie](#) - [Klimaat](#)

Deze maand begint het Nationaal Burgerberaad Klimaat (NBK). In zes bijeenkomsten gaan 175 zorgvuldig geselecteerde burgers zich het komende halfjaar buigen over de vraag 'hoe kunnen we als Nederland eten, spullen gebruiken en reizen op een manier die beter is voor het klimaat?' Het beraad zal advies uitbrengen aan de regering en fungeert als een slimme manier om de weerstand tegen ingrijpend klimaatbeleid te breken.

Het NBK is echter doorgestoken kaart en in minstens drie opzichten misleidend. Met het NBK wekt de overheid ten onrechte de suggestie dat een burgerberaad de democratie zou bevorderen. De vraag die voorligt is eveneens misleidend en suggereert dat de consumptie van de Nederlandse burger het klimaat significant kan beïnvloeden. En de geselecteerde klimaat- en transitie-deskundigen zullen ervoor zorgdragen dat het beraad met de juiste aanbevelingen komt. De burger staat zo drie keer op het verkeerde been. De door de Grondwet voorgeschreven representatieve democratie wordt daarmee ondergeschikt gemaakt.

Het idee van het burgerberaad

Het burgerberaad is geen Nederlandse uitvinding, maar overgewaaid uit Amerika, waar het al in de jaren '60 werd toegepast. In Europa leidde dit idee lang een kwijnend bestaan en overheden hadden er weinig behoefte aan, want burgers vertrouwden de machthebbers.

De EU heeft dit instrument nieuw leven ingeblazen om het 'democratic deficit' op te lossen. Publieke

Lucas Bergkamp: Met het Nationaal Burgerberaad Klimaat misleidt de overheid de burger niet 1, niet 2 maar 3 keer

consultatie over voorgesteld beleid was niet voldoende — dat instrument kan moeilijk gemanipuleerd worden om een bepaalde uitkomst veilig te stellen. Om de herziening van de verdragen te legitimeren zijn bijvoorbeeld 'burgerpanels' gebruikt, de zogeheten 'Conference on the Future of Europe'. Het idee is dat deze panels een vorm van 'directe democratie' zouden zijn, die als zodanig beleid dat erop gebaseerd is, kan rechtvaardigen.

In Nederland is het burgerpanel volop ingezet bij de uitvoering van het klimaatbeleid. Zo mochten burgers 'meepraten' over de plaatsing van windmolens in hun gemeenten. Met het Nationaal Burgerberaad Klimaat (NBK) heeft ex-klimaatminister Jetten dit instrument echter nieuwe ambitie gegeven; nu zullen burgers adviseren over het 'verduurzamen' (lees: verminderen) van consumptie door burgers en het aanbod van producten en diensten voor heel Nederland.

Het NBK-panel is niet random samengesteld. Slechts 70.000 geselecteerde ingezetenen hebben een uitnodiging ontvangen. Van die groep hebben slechts 4.070 mensen (nog geen 6%) zich aangemeld. Daaruit zijn 175 mensen geselecteerd op basis van 'gewogen loting' met criteria zoals geslacht, leeftijd, opleiding, woonplaats en 'mening over klimaatbeleid'. Dat laatste criterium is niet bedoeld om minderheidsopinies te faciliteren, maar slechts om zeker te stellen dat 'meer kritische meningen over klimaatbeleid ... bijdragen aan het aanscherpen van adviezen'. Want er zal over een maand of zes een 'sterk gezamenlijk advies' komen.

Geheime vertegenwoordigers

De overheid is zeer zuinig met informatie over de selectieprocedure en wil doen voorkomen alsof er gewoon geloot is, met een 'weging' dan. Er is gestreefd naar een samenstelling van het NBK die de opinies van burgers als gemeten door Ipsos reflecteert - hoe precies naar deze Ipsos-samenstelling is toegewerkt, is onduidelijk. Duidelijk is dat er zware selectie-bias is opgetreden door de uitnodiging, de aanmeldingen en de uiteindelijke selectie op basis van de criteria. Hoewel de overheid claimt dat dit nodig was om te verzekeren dat het NBK een afspiegeling is van het Nederlandse volk, is er weinig reden om aan te nemen dat dit gremium representatief is.

Merkwaardigerwijs worden de namen van de NBK-deelnemers 'in verband met privacy' niet bekend gemaakt. Aangezien het NBK namens het gehele Nederlandse volk spreekt, is dit moeilijk te rijmen met de eisen van democratische besluitvorming. We hebben toch ook geen geheime verkiezingen en onbekende volksvertegenwoordigers in de Eerste en Tweede Kamer. De privacy kan gemakkelijk in overeenstemming worden gebracht met de publieke functie van de deelnemers aan het NBK. Maar ja, de klimaatminister heeft dit goedgekeurd: 'anoniem tenzij zij zelf anders aangeven'.

Overheid monopoliseert informatievoorziening

De bijeenkomsten van het NBK zijn niet publiekelijk toegankelijk. Dus de burger heeft geen idee wat er besproken wordt en hoe het ambtelijk team en de deskundigen het panel sturen. De eerste bijeenkomst is al op 18 en 19 januari aanstaande; dan leren de deelnemers 'de onderwerpen kennen

Lucas Bergkamp: Met het Nationaal Burgerberaad Klimaat misleidt de overheid de burger niet 1, niet 2 maar 3 keer

waarover ze advies gaan geven.'

Op 8 maart zal het NBK 'in gesprek gaan met verschillende deskundigen die door het NBK zelf gekozen zijn' en in april gaat het gesprek al over 'oplossingen' die in mei 'steeds concreter' worden en in juni een 'sterk advies' zullen opleveren! Er is zelfs geen procedure voorzien voor het insturen van informatie voor verspreiding onder de deelnemers van het NBK. Hoe kunnen de deelnemers goed onderbouwde keuzen maken nu de overheid de informatievoorziening aan het NBK monopoliseert?

Het kabinet zal eind van het jaar het advies van het NBK ontvangen en dan verantwoording moeten afleggen over het opvolgen van de aanbevelingen van het NBK. De Tweede Kamer zal hierbij ook betrokken worden en heeft daarvoor twee rapporteurs aangesteld, de leden Erkens en Koekkoek. De volksvertegenwoordiging gaat dus verantwoording afleggen aan 175 onbekende deelnemers zonder relevante kennis, die bewerkt zijn door een tiental transitiedeskundigen.

Burger heeft schuld aan klimaatcrisis

Het panel moet zich buigen over hoe ze kunnen 'eten, spullen gebruiken en reizen op een manier die beter is voor het klimaat?' De vraag is bij wet voorgeschreven en vastgelegd in een ministerieel besluit van Rob Jetten. Met deze sluw geformuleerde vraag suggereert de overheid dat de burger mede schuld draagt aan de politiek wenselijk geachte klimaatcrisis. De oplossing moet dus ook van de burger komen, die minder zou moeten consumeren om 'het klimaat te redden'.

Deze geslepen vraag is uiteraard ingegeven door politieke overwegingen. Consumptie door de burger wordt afgeschilderd als 'slecht voor het klimaat'. De vraag wekt ook meteen de suggestie dat het 'beter' kan; voor wie dat dan 'beter' zou zijn, blijft in het midden. Het panel mag van Jetten aan die vraag niet tornen en hoogstens een andere, bijkomende vraag formuleren.

Zo zijn de deelnemers al meteen beperkt in hun gedachtenvorming. Dat wringt des te meer nu de deelnemers geen enkele kennis van het onderwerp hoeven te hebben, de Nederlandse taal niet machtig hoeven te zijn, alle kosten vergoed krijgen en een maandelijkse bezoldiging van 120 euro ontvangen. Hoe kan zo'n groep van mensen tot geïnformeerde aanbevelingen komen?

De vraag voor het NBK misleidt de deelnemers in meerdere opzichten. De suggestie wordt gewekt dat consumptie door Nederlandse burgers invloed heeft op het klimaat; die invloed is echter onmeetbaar. Het zou hooguit kunnen gaan om de uitstoot van broeikasgassen (BKG) die direct of indirect aan consumptie verbonden is, maar dat verzwijgt de vraagstelling.

De door de EU en de lidstaten genomen 'klimaatmaatregelen' hebben op de uitstoot van BKG niet of nauwelijks invloed gehad. Weliswaar is de uitstoot verbonden aan productie binnen de EU verminderd, maar dat is het gevolg van de verplaatsing van productie naar buiten de EU. Als je de aan geïmporteerde producten verbonden emissies meetelt, is er nauwelijks verschil. Zal die informatie ook met de deelnemers gedeeld worden?

Lucas Bergkamp: Met het Nationaal Burgerberaad Klimaat misleidt de overheid de burger niet 1, niet 2 maar 3 keer

Negatieve gevolgen voor milieu en economie

Bovendien is de vraag eenzijdig gericht op het klimaat. Andere belangrijke aspecten zoals het milieu en de economie worden door de vraag genegeerd. Daardoor onttrekt de overheid de aanzienlijke negatieve invloed van klimaatbeleid op het milieu, de gezondheid en de economie aan het gezichtsveld van de deelnemers. Of hoeven de deelnemers niet te weten dat hun 'klimaatvriendelijke' aanbevelingen negatieve gevolgen zullen hebben voor het milieu, de gezondheid en de economie?

Klimaatimpact immigratie wordt verzwegen

Het NBK krijgt bijstand van vele ambtenaren en deskundigen. De overheid heeft een 'onafhankelijke' voorzitter benoemd, die de werkwijze van het NBK vaststelt en ritselt dat er na zes bijeenkomsten een rapport met aanbevelingen ligt. Ook is er een 'kwartiermaakster' aangesteld die het gesprek leidt en ervoor zorgdraagt dat 'de deelnemers van het burgerberaad zich fysiek (sic!), sociaal en psychologisch veilig en uitgenodigd voelen om actief deel te nemen'.

Een van de deskundigen, een milieu-econome van het Planbureau Leefomgeving (Pbl), heeft een notitie geschreven voor de deelnemers die de vraagstelling nog verder vernauwt. De notitie gaat voornamelijk in op de veronderstelde klimaatimpact van verschillende vormen van consumptie en door de overheid acceptabel geachte alternatieven. Het stuk verzwijgt echter de aanzienlijke 'klimaatimpact' van immigratie, een punt dat bepaalde deelnemers ongetwijfeld zal interesseren - beperking van immigratie leidt tot beperking van uitstoot.

Een team van een tiental deskundigen gaat verdere bijstand verlenen aan het NBK. Deze deskundigen, die zijn aangesteld door de overheid, niet door het NBK zelf, zullen vragen van de deelnemers beantwoorden en desgewenst ook adviseren over de concept-aanbevelingen van het panel. Met deze deskundigen kan de overheid de gewenste controle uitoefenen over het NBK. Ze gaan de overheid helpen om 'de burger mee te krijgen' in ambitieus klimaatbeleid. Dat is code voor onderwerping van de consumerende burger.

De samenstelling van het deskundigenteam is eenzijdig. Er zijn uitsluitend klimaat-, duurzaamheids- en transitie-experts benoemd. Ook een expert 'eiwittransitie' ontbreekt niet. Over de wetenschappelijke kwaliteiten van deze deskundigen zullen de meningen verschillen, maar ze hebben zich volledig gecommitteerd aan de klimaat-agenda.

Niet 1 kritische stem maakt van het team deel uit; alle aangezochte deskundigen hebben hun carrière gebouwd op de transitie en eten flink mee uit de klimaatruif. De gemeenschappelijke noemer van het team is knechtingsdeskundigen met specialisatie in de toegepaste Stockholmsyndroom-wetenschap - hoe kan de burger overtuigd worden om de klimaatdwangbuis vrijwillig aan te trekken?

Lucas Bergkamp: Met het Nationaal Burgerberaad Klimaat misleidt de overheid de burger niet 1, niet 2 maar 3 keer

Zelfstandig nadenken ongewenst

De notitie van de Pbl-milieu-econome voor de deelnemers aan het NBK zet al meteen de toon. De alarmistische notitie refereert aan 'steeds extremer weer, droogte en overstromingen' die 'het leven van mensen en dieren bedreigen'. Om duidelijk te maken dat zelfstandig nadenken niet op prijs wordt gesteld stelt deze notitie zelfs dat 'vanuit maximale klimaatimpact geredeneerd, de vraag aan het burgerberaad kan worden afgebakend tot minder vliegen, minder autorijden, minder vlees eten en minder nieuwe spullen gebruiken.' Dat is vier keer minder.

Deze stelling verraadt niet alleen onbenul van de achterliggende wetenschap, maar ook feitelijk onjuist lineair economisch redeneren. Als je even nadenkt zou je snel tot de conclusie komen dat vliegen of een nieuw product in gebruik nemen in sommige gevallen de totale uitstoot juist vermindert. Neem het geval dat iemand het vliegtuig neemt in plaats van met de boot gaat, of dat iemand een product koopt dat heel lang meegaat. Maar ja, klimaatdogma's leven lang, ook (of juist) in de klimaat economie.

Toegang tot de deelnemers van het NBK

Zo lijkt de overheid ook de informatievoorziening voor het NBK naar zich toe te trekken en daarmee de voor het NBK relevant geachte kennis te monopoliseren. Omdat de deelnemers veelal geen relevante kennis zullen hebben, kan het NBK zo gemakkelijk in de greep van de ambtenarij komen. Maar er is mogelijk een opening die uitzicht biedt op meer pluriforme informatievoorziening aan de deelnemers.

Het NBK mag namelijk ook zelf informatie verzamelen en deskundigen horen, althans zo kan het instellingsbesluit geïnterpreteerd worden ('het Burgerforum kan zich ter uitoefening van zijn taak laten bijstaan door experts'). Omdat het gaat om leken die veelal geen idee hebben wie ze zouden moeten horen, zou dit een wassen neus kunnen blijken te zijn indien toegang tot de deelnemers door de ambtenarij wordt beperkt. Bovendien geeft het team van door de overheid aangestelde deskundigen advies over eventuele andere door het NBK te raadplegen deskundigen en daar kan het al mis gaan.

Aan de andere kant zou de overheid de toegang tot het NBK niet mogen beperken als dit instituut geacht wordt directe democratie te zijn. In een democratie dienen de vertegenwoordigden toegang te hebben tot hun vertegenwoordigers; en dat zijn de leden van het NBK. Zo zouden burgers het recht moeten hebben informatie aan de deelnemers van het NBK te sturen en deskundigen aan te bevelen die door het beraad zouden moeten worden gehoord. De door het NBK aangestelde deskundigen zouden dan dezelfde rechten moeten krijgen als de door de ambtenarij aangestelde deskundigen.

De ambtenarij heeft zich ook al ingesteld op 'de grote wijzigingen in de samenstelling en politieke kleur van de Tweede Kamer en het kabinet' na de afgelopen verkiezingen. Deze 'politieke wisseling kan de opvolging van het burgerberaad vertragen of zelfs helemaal laten uitblijven'. Voor dit probleem

Lucas Bergkamp: Met het Nationaal Burgerberaad Klimaat misleidt de overheid de burger niet 1, niet 2 maar 3 keer

heeft de organisatie van het NBK ook al een strategie en oplossing uitgedokterd.

Neutraliseren van de verkeerde politieke kleur

Om te voorkomen dat de aanbevelingen van het NBK genegeerd zullen worden, zijn de ambtenaren onderwezen in 'designing the follow-up to climate assemblies' en 'embedding recommendations within the public administration', een cursus van het 'Knowledge Network on Climate Assemblies'. Dit is een samenwerkingsverband van beleidsmakers, wetenschappers en activisten dat zich inzet voor klimaatburgerberaad.

Zo is het succes van het NBK al op voorhand verzekerd; De deelnemers die geen kennis van klimaat en beleid hoeven te hebben, staan tegenover deskundigen die er hun levenswerk van gemaakt hebben om mensen milieu- en klimaatdwang op te leggen.

Inbreuk op de representatieve democratie

Het burgerforum blijft een democratisch gedrocht. Met zorgvuldig geselecteerde burgerfora krijgt een minuscuul groepje ongekozen anonieme burgers onevenredig veel invloed op overheidsbeleid. Die invloed is ook nog eens voor een groot deel toe te schrijven aan de ambtenaren die het proces bewaken en de door hen gekozen deskundigen die de panels samenstellen, begeleiden en adviseren. De bijeenkomsten van het NBK zijn niet publiekelijk toegankelijk en minderheidsopinies worden weggedrukt om een 'sterk gezamenlijk advies' te garanderen.

De Nederlandse Grondwet voorziet niet in dit systeem, maar legt juist een systeem van representatieve democratie vast. Artikel 50 bepaalt: 'De Staten-Generaal vertegenwoordigen het gehele Nederlandse volk.' Terwijl het referendum, waarvoor een wettelijke grondslag bestond, inmiddels is afgeschaft, heeft de progressieve beweging nu zonder wettelijke grondslag manipulatieve burgerpanels aan de democratie opdrongen. Bovendien monopoliseert de ambtenarij de procedure, is de selectie van deelnemers schimmig, worden hun namen geheimgehouden en 'pottenkijkers' geweerd, en is er geen procedure voor buitenstaanders om meer gebalanceerde informatie aan de deelnemers te verschaffen.

Dat is geen democratie, maar totalitaire anti-democratie uit de koker van D66. Het kabinet Schoof 1 staat erbij en kijkt ernaar. De nieuwe klimaatminister heeft al aangekondigd dat 'het kabinet zich committeert om met de kabinetsreactie recht te doen aan de tijd, moeite en expertise die in het advies van het burgerberaad zit'. Dat het om zwaarwegend advies gaat maakt zij ook duidelijk door te beloven dat 'met een open blik naar deze waardevolle adviezen' zal worden gekeken. En mocht het kabinet 'iets niet overnemen,' dan zal het 'goed uitleggen waarom dat zo is.'

Zo kleedt de overheid de democratie steeds verder uit. Naast internationale organisaties, de EU en de ambtenarij, vloeit er ook steeds meer macht weg naar de wetenschap en rechterlijke macht. De schijndemocratie van het burgerberaad fungeert als de schaamlap voor deze uitkleding van het grondwettelijk bestel. De technocratie heeft het burgerberaad omarmd omdat dit instrument

Lucas Bergkamp: Met het Nationaal Burgerberaad Klimaat misleidt de overheid de burger niet 1, niet 2 maar 3 keer

eenvoudig gemanipuleerd kan worden om de gewenste uitkomst zeker te stellen en deskundigen als verlengstuk van de overheid daarop hun stempel van goedkeuring kunnen drukken.

De macht van de klimaattechnocratie

Om dezelfde redenen ziet de klimaattechnocratie het NBK helemaal zitten. Het is immers gemakkelijker om een klein groepje zorgvuldig geselecteerde en ongeïnformeerde burgers in een gecontroleerde setting te hersenspoelen dan om de volledige bevolking voor het karretje van de klimaatbeweging te spannen. De macht die dit geheime genootschap lijkt te hebben is in feite de macht van de klimaattechnocratie; dat heet in het jargon van het NBK 'ambtelijk mede-eigenaarschap.'

'Ambtelijk mede-eigenaarschap', laat dat even tot u doordringen. De klimaatminister geeft de truc al weg waar zij schrijft dat 'het kabinet zich committeert om met de kabinetsreactie recht te doen aan de tijd, moeite en expertise die in het advies van het burgerberaad zit'. Ze was even vergeten dat de deelnemers geen expertise hoeven te hebben en dat de deskundigen die expertise inbrengen.

Laten we dan maar hopen dat het NBK niet de invoering van het persoonlijk koolstofbudget afdwingt, want anders is het met de vrijheid en democratie snel gedaan. Het voordeel is dan wel weer dat de Nederlandse burger weet waar ie aan toe is en zijn aanvraag voor een emigratievergunning versneld kan indienen.

Of zou een van de bewindslieden van niet-progressieve huize op tijd wakker worden?

Eerdere artikelen in Wynia's Week over het Burgerberaad

Lucas Bergkamp, [Activisten grijpen macht met 'duurzaamheid' en 'diversiteit'. Hoe belangen van burgers worden verkanseld](#), 4 juli 2020

Lucas Bergkamp, [Ed Nijpels wil met 'panels' burgers nog eens voor de gek houden](#), 26 september 2020

Paul Verburgt, [De fopspeen van het 'Burgerberaad' moet het Klimaatberaad redden](#), 16 januari 2021

Syp Wynia, [Klimaatpaus Ed Nijpels mag nu doen of hij democraat is](#), 6 februari 2021

Syp Wynia, [Geachte heer Brenninkmeijer, u laat zich misbruiken](#), 17 februari 2021

Lucas Bergkamp, [Ook de burgerpanels van de commissie-Brenninkmeijer kunnen falend klimaatbeleid niet redden](#), 27 maart 2021

Paul Verburgt, [De aanhangers van het burgerberaad hebben niets met echte democratie](#), 11 mei 2022

Paul Verburgt, [Het 'Burgerforum Klimaat' van RutteVier gaat gelukkig mislukken](#), 28 juni 2023

Lucas Bergkamp is arts en advocaat te Brussel. Hij trad op als deskundige voor de stichting Mens & Milieu in de 'klimaatzaak van de eeuw'.

WYNIA'S WEEK

Lucas Bergkamp: Met het Nationaal Burgerberaad Klimaat misleidt de overheid de burger niet 1, niet 2 maar 3 keer

Wynia's Week verschijnt drie keer per week, **156 keer per jaar**, met even onafhankelijke als broodnodige artikelen en columns, video's en podcasts. U maakt dat samen met de andere donateurs mogelijk. Doet u weer mee, **ook in het nieuwe jaar 2025? Kijk [HIER](#)**. Hartelijk dank!